

Добрая вестка з Турава

Калі вядомы цяпер вучоны Пётр Лысенка раскопваў гарадзішча над Прыпяццю з аднаго боку, тураўскі хлопчык Аляксандр Швец “даследаваў” яго з іншага. Цяпер жа на карысць Бацькаўшчыны яны папрацавалі разам.

Іван Ждановіч

На пачатку нядаўняй прэс-канферэнцыі ў Нацыянальнай бібліятэцы, прысвечанай факсімільнаму перастварэнню Тураўскага Евангелля, адбылася вельмі сімвалічная сустрэчы. Вітаючы вядомага гісторыка Пятра Лысенку, старшыня Апякунскага савета бібліятэкі, кіраўнік Прадстаўніцтва кампаніі Xerox у Беларусі Аляксандр Швец жартаваў: мы ж разам, Пётр Фёдаравіч, у 60-70-я гады капалі старажытнае Тураўскае гарадзішча! Дарма спрабаваў успомніць “калегу” па археалагічных раскопках Пётр Фёдаравіч. Бо капалі, аказваецца, тураўскія хлопчыкі не ў складзе акадэмічнай экспедыцыі. І шмат чаго знаходзілі! Як прызнаўся Аляксандр Іосіфавіч, перад паступленнем ў сувораўскае вучылішча ён перадаў у родную школу ладную скрынку з каштоўнасцямі — у асноўным старыя манеты, у тым ліку і з арабскай вяззю, знойдзеныя па берагах Прыпяці пасля дажджоў ці паводак. На жаль, тых скарбаў цяпер у школе няма...

А вось яшчэ большую каштоўнасць — фрагменты знакамітага Тураўскага Евангелля XI стагоддзя — прызнаны вучоны і колишні тураўскі хлопчык, патомны дрыгавіч па крыві, цяпер ужо былы афіцэр і паспяховы бізнесмэн Аляксандр Швец вярнулі

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Фрагменты “Тураўскага Евангелля” вярнуліся на Бацькаўшчыну ў факсімільным выданні

Бацькаўшчыне разам. Чым не прыклад для іншых, як трэба, дбаючы пра свой уласны дабрабыт, спрыяць значным культурна-адукацыйным праектам на супольную карысць!

Як вядома, Тураўскае Евангелле-апракас, ці Тураўскія лісткі — бо з яго захаваліся толькі фрагменты, 10

лістоў — было створана ў XI стагоддзі, напісанне тэкстаў — кірыліцай. Захоўваецца цяпер гэты ўнікальны помнік беларускай культуры ў бібліятэцы Акадэміі навук Літвы. Гэта, сцвярджаюць спецыялісты, адзін з найстаражытнейшых помнікаў славянскага пісьменства. Цікава,

што знойдзены рарытэт быў у Тураве ў 1865 годзе... у скрыні з-пад вугалю. Рукапіс, адшуканы двума ўдзельнікамі археаграфічнай экспедыцыі, настаўнікамі з Вільні, паступіў у Віленскую Публічную бібліятэку, быў вывучаны і выдадзены. → **Стар. 2**

Добрая вестка з Турава

(Заканчэнне. Пач. на стар. 1)

У 1868 годзе выйшла хромалітаграфічнае выданне Евангелля, а ў 1869-м — даследаванне тэксту, падрыхтаванае П. Пльзэбрантам. У 1876-м выдалі яго і ў Санкт-Пецярбурзе.

Але ў новым часе — новай тэхналогіі. Цяпер не з апісанняў, а на свае вочы мы можам пабачыць, што гэта такое: факсімільна пераствораныя фрагменты Тураўскага Евангелля. Пададзены яны з грунтоўным, цікава выкладзеным нарысам акадэміка Пятра Лысенкі па тураўскай гісторыі, і па гісторыі яго археалагічных раскопак у Тураве ў тым ліку.

На прэс-канферэнцыі першым слова меў прафесар, доктар педагагічных навук, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Раман Матульскі. Ён падзякаваў Аляксунскаму савету бібліятэкі і непасрэдна прадстаўніцтву кампаніі Хегох у Беларусі за тое, што пры падтрымцы, дзякуючы руплівым людзям з'явіцца на паліцах шэрагу беларускіх бібліятэк такі каштоўны том. "Як вядома, асноўнае прызначэнне Нацыянальнай бібліятэкі — захаванне кніжнай, дакументальнай, духоўнай спадчыны нарыцы. — гаварыў Раман Сцяпанавіч. — Падобныя бібліятэкі ў іншых краінах ствараліся на

падмурку буйных кніжных калекцый, якія зберагаюць нацыянальную спадчыну. Раней і беларускія кнігасховішчы былі, ды яны не ацалелі. Цяпер адна з нашых задач — вяртаць кніжную спадчыну ў Беларусь".

Аднак вяртаць арыгіналы, што ў час розных гістарычных варукаў "развееліся" па ўсім свеце, практычна немагчыма: амаль усе тыя рарэтытывы цяпер — у дзяржаўных кнігасховішчах. І нават дзяржаўныя нам дзяржавы не аддаюць і не прадаюць такія каштоўнасці. На прыватным рынку іх амаль не знайдзеш. "А вось рабціць факсімільныя копіі сёння магчыма, у гэтым кірунку мы і працуем, — казаў Раман Матульскі. — Есць шмат розных праектаў. Найлепш ідзе справа з аднаўленнем духоўнай спадчыны, сведчанню глыбокіх праваслаўных традыцый на Беларусі".

Першай спробай стала "Слуцкае Евангелле" (канец XVI ст.) — кніга пабачыла свету выдавецтва Беларускага экзархата БПЦ, удзельнікі праекта атрымалі прэмію "За духоўнае адраджэнне". Нядаўна было перастворана "Полцакскае Евангелле" (XII ст.). І вось вяртаецца "Тураўскае Евангелле" — найстарэйшая кніга з вядомых цяпер на Беларусі, што часткова збералася. Лісты Евангелля кампанія Хегох выкупіла — у лічбавай копіі, з правам друку. Выданне выходзіць з навуковымі каментарамі, кніга вяртаецца на

Бацькаўшчыну тыражом 500 экзэмпляраў, зойме пачэснае месца на паліцах беларускіх бібліятэк. Гэта стала магчымым дзякуючы праекту па факсімільным узнаўленні помнікаў пісьменства беларускай даўніны".

Кіраўнік Прадстаўніцтва кампаніі Хегох, старшыня Аляксунскага савета Нацыянальнай бібліятэкі Аляксандр Швец нагадаў: у параўнанні з той вялікай гісторыяй, што маюць беларусы, друкаваных помнікаў у нас збераглося вельмі мала. Адбылося тое ў сілу розных гістарычных прычын. "Тураўскае Евангелле" — гэта помнік гісторыі нашай краіны па значнасці ніколі не меншы, чым Мірскі замак ці Замак Радзівілаў у Нясвіжы ды іншыя, — успомніў Аляксандр Юсіфавіч. — Толькі гэта помнік адметны, бо ён — кніжнай культуры. Тыя лісты, што цудам ацалелі ў хвалі часу, дапамагаюць удумлівым людзям глыбей адчуць глыбіні нашай духоўнасці, гісторыі, нашу гістарычную місію. Па сутнасці, гэта — адзін з краевугольных помнікаў нашай гісторыі".

Аляксандр Швец дадаў, што лічыць за вялікі гонар паўдзельнічаць у такім праекце, бо сам родам з Турава. "Усе добрыя

ІВАН ЖДАНОВИЧ

Так выглядае тэкст з XI стагоддзя

справы — добрыя ў розных плоскасцях і вымярэннях, — па-філасофску заўважыў мецэнат. — Спадзяюся, выданню будзе наканавана доўгае і шчаслівае жыццё. І што кожны, хто пажадае, возьме з яго шмат новага і цікавага. Хацелася б, каб яго патрымалі ў руках школьнікі, студэнты і ўсе, хто цікавіцца беларускай гісторыяй, дбае пра будучыню Бацькаўшчыны". Асабліваю ўдзячнасць Аляксандр Швец выказаў Пятру Лысенку, які напісаў грунтоўны нарыс у новае выданне.

Працу па перастварэнні фрагментаў Тураўскага Евангелля бласпіў мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, патрыяршы

экзарх усёй Беларусі Павел Сапраўдны святкам назваў завяршэнне працы, што доўжылася амаль 5 гадоў, кандыдат культуралогіі, адказны рэдактар факсімільнага выдання, намеснік дырэктара НБ па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці Аляксандр Суша. Кніга будзе прэзентавацца пад час Дня беларускага пісьменства ў Заслаўі, трапіць на паліцы бібліятэк устаноў навукі, культуры і адукацыі.

Выпуск Тураўскага Евангелля — гэта ўжо другі сумесны праект кампаніі Хегох і Нацыянальнай бібліятэкі: віленскі "Буквар" 1767 года быў перададзены імі супольна двума гадамі раней.

Вучоны Пётр Лысенка — знаўца Тураўскай гісторыі

з Турава. "Усе добрыя